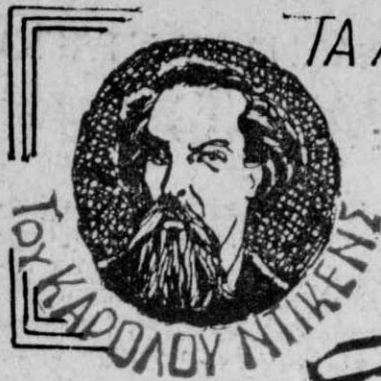

ΤΑ ΑΘΑΝΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

(Συνέχεια απ' τὸ προηγούμενο)

Ήταν ακόμα σκοτάδι, όταν ανέβηκα στο λεωφορείο, την άλλη μέρα τὸ πρωί. Τὴ στιγμή τῆς ἀναχωρήσεως μόλις ἔσκαζε ἡ αὐγή. Κάποιος γλύστρησε τότε πλάι στο λεωφορείο κ' εἶδα σὲ λίγο νὰ ξεπροβάλλῃ στο μισόφωτο τὸ κεφάλι τοῦ Οὐρία Χήπ.

— Κόπερφιλντ, μουρμούρισε μὲ φωνὴ βραχνιασμένη γαντζώνοντας ἀπὸ τὸ κάγκελλο τοῦ λεωφορείου, φαντάστηκε ὅτι θὰ χαιρόσαστε ἂν μαθαίνατε, ὅτι τὰ ἔφτιασα μὲ τὸν κ. Γουϊκφιλντ... Ἦμουν στὴν κάμαρή του πρὸ ὀλίγου καὶ ὅλα κανονίστηκαν. Ἀν καὶ ταπεινός, τοῦ εἶμαι χρήσιμος, ξέρετε... Καὶ καταλαβαίνει τὰ συμφέροντά του, ὅταν δὲν εἶνε μεθυμένος. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ, τί γοητευτικός ἄνθρωπος, κύριε Κόπερφιλντ!

Ἐκανα μιὰ προσπάθεια γιὰ νὰ τοῦ ἀπαντήσω πὼς ἤμουν εὐτυχισμένος πού μάθαινα ὅτι εἶχε ζητήσει συγγνώμην ἀπὸ τὸν κ. Γουϊκφιλντ.

— Ὡ! βέβαια, ἀπάντησε ὁ Οὐρία. Ὅταν εἶνε κανεὶς ταπεινός, δὲν δυσκολεύεται νὰ ζητᾷ συγγνώμης. Εἶνε τόσο εὐκόλο αὐτό. Πέστε μου, ἐπρόσθεσε ἀναπνδώντας, ἔχετε κόψει κανένα ἀχλάδι πού δὲν ἦταν ἀκόμα γινομένο;

— Ἀσφαλῶς θὰ μοῦ ἔχη συμβῇ καμμιά φορά κι' αὐτό, τοῦ ἀπάντησα.

— Ἐ! λοιπὸν, αὐτὸ ἔπαθα χθὲς τὸ βράδυ, εἶπε ὁ Οὐρία. Μὰ ἔννοια σας, τὸ ἀχλάδι θὰ ὠριμάσῃ... Πρέπει μονάχα νὰ τὸ ἐπιβλέπω. Μπορῶ νὰ περιμένω.

Καὶ ἀφοῦ μὲ φόρτωσε μὲ χαιρετοῦρες, μ' ἄφησε τὴ στιγμή πού ὁ ἀμαξᾶς ἀνέβαινε στὴ θέσι του. Φαίνεται πὼς εἶχε στὸ στόμα του κάτι καὶ τὸ μασοῦσε, μὰ μοῦ φάνηκε πὼς σάλευε τὸ στόμα του σὰν νὰ εἶχε ὠριμάσει κιόλας τὸ ἀχλάδι καὶ ρουφούσε τὸν χυμὸ του, κροταλίζοντας τὰ χεῖλιά του.

IX

Τὸ βράδυ τῆς ἀφίξεώς μου συζήτησα ἐπὶ πολὺ μὲ τὴ θεία μου σχετικῶς μὲ τὰ γεγονότα πού διηγήθηκα στὸ προηγούμενο κεφάλαιο. Ἡ διήγησις πού τῆς ἔκανα κίνησε τόσο τὸ ἐνδιαφέρον τῆς θείας μου, ὥστε, ὅταν τελείωσα, ἄρχισε νὰ κόβῃ βόλτες στὸ δωμάτιο πού βάστηξαν δυὸ ὀλόκληρες ὥρες. Τὸ ἔκανε πάντα αὐτὸ, ὅταν ἦταν πολὺ παραγμένη καὶ μποροῦσε κανεὶς νὰ μετρήσῃ τὸ μέγεθος τῆς παραχῆς τῆς ἀπὸ τὴν διάρκεια τοῦ περιπάτου τῆς. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἡ παραχὴ τῆς ἦταν τόσο, ὥστε ἔκρινε ἀπαραίτητο ν' ἀνοίξῃ τὴν πόρτα τοῦ μεσότοιχου γιὰ νὰ μπορῇ νὰ ἐπεκτείνει τίς βόλτες τῆς καὶ στὰ δυὸ δωμάτια.

Ἐνῶ ἐκείνη πηγαινοερχόταν μὲ τὴν κανονικότητα ἐνὸς ἐκκρεμοῦς, ὁ κ. Ντίκ κι' ἐγὼ μέναμε καθισμένοι κοντὰ στὴ φωτιά.

Ὅταν ὁ κ. Ντίκ ἀποσύρθηκε γιὰ νὰ κοιμηθῇ, ἐγὼ κάθηκα στὸ γραφεῖο γιὰ νὰ γράψω στὶς θείες τῆς Ντόρας. Ἡ θεία μου, κουρασμένη νὰ κόβῃ βόλτες, πῆγε καὶ κάθησε πλάι στὸ τζάκι κι' ἔμεινε ἐκεῖ, κυττάζοντας μὲ ὕφος ὀνειροπόλο.

Ἦμουν πολὺ ἀπασχολημένος γιὰ νὰ προσέξω, ὅταν ἐπῆγε κι' αὐτὴ νὰ πλαγιάσῃ, ὅτι εἶχε ἀφήσει τὸ ποτήρι μὲ τὸ κρασί πού συνήθιζε νὰ πίνῃ κάθε βράδυ γεμάτο, στὸ τζάκι. Ὅταν σὲ λίγο τὸ εἶδα καὶ χτύπησα τὴν πόρτα τῆς γιὰ νὰ τῆς τὸ πῶ, ἐκείνη παρουσιάστηκε στὸ κατῶφλι καὶ μοῦ εἶπε μὲ ὕφος στοργικόν:

— Δὲν ἔχω καρδιά νὰ πῶ τίποτε ἀπόψε, Τρότ.

Τὴν ἄλλῃ μέρα, διάβασε τὴν ἐπιστολὴ μου στὶς θείες τῆς Ντόρας καὶ τὴν ἐπιδοκίμασε. Ἐρριξα τὴν ἐπιστολὴ αὐτὴ στὸ ταχυδρομεῖο καὶ περίμενα ὅσο μποροῦσα πρὶν ὑπομονετικὰ τὴν ἀπάντησι... Αὐτὴ ἡ ἀναμονὴ βαστοῦσε περισσότερο ἀπὸ βδομάδα, ὅταν ἔνα βράδυ ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπῖτι τοῦ δόκτορος Στρούγκ γιὰ νὰ γυρίσω πεζὸς στὸ σπῖτι μου.

Ἐνα διαπεραστικὸ κρύο ἐπικρατοῦσε ὅλη τὴν ἡμέρα,

πού τὸ συνώδευε κάθε τόσο ἄγριος βορειοανατολικὸς ἄνεμος. Τὴ νύχτα, ὁ ἄνεμος ἔπεσε καὶ τὸ χιόνι ἔκανε τὴν ἐμφάνισί του. Ἐπεφτε σὲ πυκνὲς νυφάδες καὶ σχημάτιζε ἕνα πυκνὸ στρώμα, ἐπάνω στὸ ὁποῖο πνιγόταν ὁ θόρυβος τῶν βημάτων καὶ τῶν τροχῶν τῶν ἀμαξιῶν. Ὁ πρὸ σὺντομος δρόμος γιὰ νὰ ξαναγυρίσω στὸ σπῖτι μου — αὐτὸς πού πῆρα, ἐννοεῖται, μὲ τέτοιον καιρὸ — ἦταν νὰ περάσω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Μαρτίνου. Μπροστὰ στὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς διέκρινα μιὰ γυναικεία μορφή. Ἡ γυναικεία αὐτὴ μὲ κύτταξε, ἔπειτα διέσχισε τὸν στενὸ αὐτὸ δρόμο κι' ἐξαφανίστηκε... Ἦξερα αὐτὸ τὸ πρόσωπο, τὸ εἶχα δῆ ἀσφαλῶς κάπου, μὰ δὲν μποροῦσα νὰ θυμηθῶ πού. Συνδεόταν στὴν ἀνάμνησί μου μὲ κάτι πού μὲ ἄγγιζε κατ' εὐθείαν στὴ καρδιά. Ὡστόσο δὲν μποροῦσα νὰ θυμηθῶ τίποτε σχετικῶς ἐκείνῃ τὴ στιγμή...

Σχεδὸν ἀμέσως κατόπιν εἶδα ἕναν ἄντρα πού ἀπόθεσε στὴ σκάλα τῆς ἐκκλησίας ἕνα φορτίο πού κρατοῦσε. Καθὼς τὸν προσπερνοῦσα ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ βρέθηκα μπροστὰ στὸ Ντάν Πέγκοττυ...

Τότε θυμήθηκα ποιά ἦταν ἡ γυναικεία. Ήταν ἡ Μάρθα στὴν ὁποία ἡ μικρούλα Ἐμίλυ, ἐν' ἀλησμόνητο βράδυ, εἶχε δώσει χρήματα γιὰ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ ἱάργμουθ καὶ νὰ πάῃ στὸ Λονδίνο.

Ἀλλάξαμε μὲ τὸν Πέγκοττυ μιὰ ἐγκάρδια χειραψία, μὰ σταθῆκε ἀδύνατον νὰ ποῦμε λέξι τόσο ὁ ἕνας, ὅσο κι' ὁ ἄλλος, ἐπὶ μερικές στιγμές.

— Κύριε Κόπερφιλντ, εἶπε τέλος ὁ κ. Πέγκοττυ, ἐξακολουθώντας νὰ μοῦ σφίγγῃ τὸ χέρι, ἡ καρδιά μου χαίρεται πού σὰς εἶδα. Τί καλὴ συνάντησις!...

— Ναί, ἀγαπητὲ παλιέ μου φίλε, τί καλὴ συνάντησις! τοῦ ἀπάντησα.

— Σκόπευα, κύριε, νὰ περάσω ἀπὸ τὸ σπῖτι σας αὔριο τὸ πρωὶ πρὶν φύγω...

— Ὡστε θὰ ξαναφύγετε πάλι; τὸν ρώτησα.

— Ναί, κύριε, εἶπε κουνώντας καρτερικὰ τὸ κεφάλι του, σὰ ξαναφύγω...

— Καὶ τώρα πού πάτε; τὸν ρώτησα.

— Μὰ τὴν πίστι μου! εἶπε κουνώντας τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ τινάξῃ ἀπ' τὰ μακρὰ μάλλιὰ του τὸ χιόνι, πάω νὰ ζητήσω κάπου ἕνα ἀσπλο...

Βρισκόμαστε σχεδὸν ἀπέναντι στὴν εἴσοδο τοῦ «Ξενοδοχείου τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ». Τοῦ ἔδειξα τὴν πόρτα καὶ περνώντας το μπράτσο μου κάτω ἀπ' τὸ δικό του, τὸν ἐτράβηξα πρὸς αὐτὴ τὴ διεύθυνσι. Δυὸ - τρεῖς σάλλες γιὰ τὸ κοινὸν ἀνοίγαν στὸ δρόμο. Βλέποντας ὅτι ἡ μιὰ ἀπ' αὐτὲς ἦταν ἀδειανή κι' ὅτι ἔκαιγε μιὰ καλὴ φωτιά σ' αὐτὴ, μπήκα μέσα μὲ τὸν κ. Πέγκοττυ.

Ὅταν τὸν εἶδα στὸ φῶς, πρόσεξα ὅτι ὄχι μόνο τὰ μαλλιά του ἦσαν μακρὰ κι' ἀναστατωμένα, μὰ κι' ὅτι ἡ ὄψις του ἦταν ψημμένη ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ἡ κόμη του ἦταν πρὶν γκρίζα, ἡ ρυτίδες τοῦ προσώπου του καὶ τοῦ μετώπου του πρὶν βαθεῖες κι' ἡ ὄψις του ἔδειχνε πολὺ καλὰ ὅτι εἶχε περπατήσει κ' εἶχε ταλαιπωρηθῇ μὲ ὅλους τοὺς καιροὺς. Ὡστόσο φαίνόταν γεμάτος εὐρωστία. Ἐβλεπε κανεὶς ἕναν ἄνθρωπο πού τὸν ὑποστήριζε ἡ ἰδέα του καὶ πού ἡ κούρασσις δὲν τὸν ἔπιανε.

Κάθησε ἀπέναντί μου σ' ἕνα τραπέζι, μὲ τὴ ράχη γυρισμένη πρὸς τὴν πόρτα καὶ μοῦ ἔδωσε πάλι τὸ χέρι του καὶ μοῦ ἔσφιξε τὸ δικό μου μ' ἐγκαρδιότητα.

— Θὰ σὰς διηγηθῶ, μίστερ Ντάβυ, εἶπε, ὅλα τὰ ταξίδια μου καὶ ὅ,τι ἔμαθα ὡς τώρα. Ἐκανα πολὺ δρόμο κι' ἔμαθα πολλὰ πράγματα, μὰ θὰ σὰς τὰ πῶ ὅλα.

Χτύπησα γιὰ νὰ παραγγείλω κανένα ζεστὸ ποτό. Ὡς ὅτου νὰ μᾶς τὸ φέρουν, ὁ κ. Πέγκοττυ ἔμεινε σιωπηλὸς καὶ στοχαστικὸς. Τὸ πρόσωπό του φανέρωνε μιὰ βαθειὰ σοβαρότητα πού δὲν τολμοῦσα νὰ τὴν ταράξω.

— Ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἦταν μικρούλα, ἄρχισε νὰ λέῃ σὲ λίγο, ἡ φτωχή μου Ἐμίλυ μοῦ μιλοῦσε συχνὰ γιὰ τὴ θάλασσα καὶ γιὰ τίς ἀκτές τῆς, ἐκεῖ ὅπου τὸ νερὸ εἶνε πάντα γαλάζιο καὶ λάμπει δυνατὰ στὸν ἥλιο... Ὅταν λοι-

πόν... Έφυγε, σχημάτισα άμέσως την ιδέα ότι εκείνος την έπηρε για να πάνε στις μακρινές αυτές χώρες. Γι' αυτό κι' εγώ διέσχισα τη Μάγχη και πέρασα στη Γαλλία».

Εκείνη τη στιγμή είδα την πόρτα να σαλεύει και μερικές νιφάδες να μπαίνουν μέσα. Την είδα ν' ανοίγει λίγο κι' ένα χέρι να προχωρή άπαλά για να την κρατήσει μισανοιχτή.

— Μόλις πάτησα τὸ πόδι μου στη Γαλλία, έξακολούθησε ὁ κ. Πέγκοττυ, άρχισα να διασχίζω τη χώρα αυτή.

— Πάντοτε μόνος και πεζός; τὸν ρώτησα.

— Προπάντων πεζός, μου άπάντησε. Καμμιά φορά άνέβαινα και σε κανένα κάρρο που συναντούσα στο δρόμο μου. Μά πόσα χιλιόμετρα έκανα πεζός! Όταν έφτανα σε καμμιά πολιτεία, πήγαινα στην αύλή κανενός σπιτιού και έμενα σ' αυτήν ως τη στιγμή που περνούσε κανένας άγγλομαθής, πράγμα καθόλου σπάνιο. Απ' αυτόν μάθαινα τί είδους ταξιδιωτες έμεναν στο ξενοδοχείο και περίμενα να τους δώ να θγαίνουν έξω ή να γυρίζουν. Όταν δέ έβλεπα πώς ή "Εμιλυ δέν ήταν εκεί, ξεκινούσα και πάλι...

Εκείνη τη στιγμή ή πόρτα άνοιξε έντελώς κ' είδα την Μάρθα να μπαίνει μέσα...

— Τέλος έφτασα στη Μεσόγειο, έξακολούθησε ὁ κ. Πέγκοττυ. Δέν ήταν και πολύ δύσκολο για έναν θαλασσινό σαν έμένα να θρη τὸ δρόμο του ως την Ιταλία. Μόλις θρέθηκα εκεί, άρχισα να περιπλανιέμαι ὅπως και πρίν. Οί άνθρωποι δειχνόντουσαν πάντα καλοί σε μένα και θά έξακολουθούσα να τη-

γαίνω από πόλι σε πόλι ως την άκρη του κόσμου, αν δέν μάθαινα στη Φλωρεντία ότι είχαν περάσει από εκεί κι' ότι είχαν τραβήξει για την Έλβετία. Βάδισα προς αυτά τὰ βουνά, κύριε Κόπερφιλντ, μέρα και νύχτα. Όταν έφτασα κοντά στο μέρος στο ὁποίο, ὅπως είχα μάθει, έπρεπε να βρίσκονται, άρχισα ν' αναρωτιέμαι: «Τί θά κάμω άμα την δώ;»

Αναίσθητη στη δριμύτητα του κρύου, ή Μάρθα έξακολουθούσε να στέκεται μπροστά στην πόρτα και τὰ χέρια της φαινότουσαν να με ίκετεύουν να μη την διώξω...

— Δέν άμφέβαλα ούτε στιγμή γι' αυτήν, συνέχισε ὁ κ. Πέγκοττυ. "Όχι, ούτε μιá στιγμή... "Ηξερα πώς έφτανε να με δὴ μόνο, ν' άκούση τη φωνή μου για να πέση μπροστά στα πόδια μου. Πόσες φορές δέν την είχα άκούσει στον ύπνο μου να φωνάζη: «Θείε μου» και να πέφτη σαν πεθαμένη μπροστά μου!.. Πόσες φορές στον ύπνο μου την άνασκήκωσα, ψιθυρίζοντάς της: «Παιδί μου, "Εμιλυ, ήρθα για να σου φέρω τη συγγνώμη μου και να σε ξαναπάρω στο σπίτι, άνεψούλα μου...»

Στάθηκε, κούνησε τὸ κεφάλι του κι' έξακολούθησε άναστενάζοντας:

— "Όσο γι' αυτόν, ούτε τὸν συλλογιζόμουν καν. Δέν συλλογιζόμουν παρά μόνο την "Εμιλυ. Είχα άγοράσει γι' αυτήν ὡμορφα ρούχα κ' ήξερα πως όταν την ξανάθρiska, θά περπατούσε πλάι μου στους δύο βατους δρόμους, θά μ' άκούθουσε ὅπου ήθελα και ποτέ, ποτέ δέν θά μ' έγ'ατέλει πε. Δέν ζητούσα άλλο παρά

Εγώ έκάθησα στο γραφείο για να γράψω στις θείες της Ντόρας.

νά την ντύσω με τὰ ρούχα που τῆς εἶχα πάρει, νά πετάξω μακριά αὐτὰ που φοροῦσε, νά τὴν πάρω στὸ μπράτσο μου καὶ νά ξαναγυρίσω μαζί της στὸ σπίτι, σταματώντας κάθε τόσο στὸ δρόμο γιὰ νά ξεκουράσω τὰ σακατεμένα πόδια της καὶ τὴν καρδιά της τὴν πιὸ σακατεμένη ἀκόμα. Μὰ, κυρίε Ντάβυ, δὲν μοῦ ἦταν γραφτὸ νά νοιώσω αὐτὴ τὴ χαρά. "Εφτασα ἀργὰ κ' οἱ δύο φυγάδες δὲν ἦσαν πειὰ ἐκεῖ. Εἶχαν φύγει. Γιὰ ποῦ; Δὲν μπόρεσα νά τὸ μάθω. "Αλλοὶ ἔλεγαν πὼς εἶχαν πάει ἐδῶ καὶ ἄλλοι ἐκεῖ. Πῆγα ἐδῶ, πῆγα ἐκεῖ, μὰ δὲν ὅρθκα πουθενὰ τὴν "Εμιλυ καὶ ἕνα πρωτὶ ξεκίνησα γιὰ νά ξαναγυρίσω στὸ Γιάρμουθ.

— "Εχετε μέρες πού γυρίσατε; ρώτησα.

— Κάπου τέσσερες μέρες, μοῦ ἀπάντησε ὁ κ. Πέγκοττυ. "Όταν ξαναεἶδα ἀπὸ μακριὰ τὸ καραβοσπιτο, ἦταν νύχτα κι' ἕνα φῶς ἔλαμπε στὸ παράθυρο. Σὰν ἔφτασα ἀπὸ κοντὰ, κύτταξα μέσ' ἀπ' τὰ τζάμια καὶ εἶδα τὴν πιστὴ κυρὰ Κοῦμιτζ, καθισμένη κοντὰ στὴ φωτιά. «Μὴ φοβάσαι... Εἶμαι ὁ Ντάν!» τῆς φώναξα καὶ μπῆκα μέσα. "Α! δὲν φανταζόμουν ποτέ πὼς θὰ ἐνοιωθῶ τέτοια συγκίνησι ξαναγυρίζοντας στὸ παλιό μου σπίτι...

"Απὸ μιά τσέπη τοῦ γιλέκου τοῦ ἔβγαλε μὲ προσοχὴ ἕνα μάτσο χαρτιά καὶ τὰ ἔβαλε ἀπάνω στὸ τραπέζι.

— Αὐτὸ ἐδῶ, εἶπε παίρνοντας ἕνα ἀπὸ τὰ χαρτιά, ἔφτασε στὸ σπίτι ὀχτὼ μέρες μετὰ τὴν ἀναχώρησί μου. Εἶνε ἕνα χαρτονόμισμα πενήντα λιρῶν τυλιγμένο σ' ἕνα φύλλο χαρτιοῦ πού εἶχε τὸνομά μου καὶ πού τὸ ἔρριξαν μιά νύχτα κάτω ἀπ' τὴν πόρτα... Γίροσπάθησε ν' ἀλλάξῃ τὸ γράψιμό της, μὲ ἐγὼ τὸ ἀναγνώρισα ἀμέσως.

Ξαναδίπλωσε τὸ χαρτονόμισμα, μὲ μεγάλη φροντίδα καὶ τὸ ἔβαλε κατὰ μέρος.

— Αὐτὴ ἡ ἐπιστολή, εἶπε ἀνοίγοντας ἕναν ἄλλο φάκελλο στάλθηκε πρὸ δύο μηνῶν στὴν κυρὰ Κοῦμιτζ.

"Αφοῦ τὴν κύτταξε μιά στιγμή, μοῦ τὴν ἔδωσε, προσθέτοντας μὲ σιγανὴ φωνή:

— Θὰ ἔχετε τὴν καλωσύνη νά τὴν διαβάσετε, κύριε. Διάβασα τότε τὰ ἐξῆς:

"Τι θὰ σκεφθῆτε βλέποντας αὐτὸ τὸ γράψιμο κι' ἀναγνωρίζοντας ὅτι τὸ ἐνοχο χέρι μου χάραξε τίς γραμμὲς αὐτές; "Ωστόσο, σὰς παρακαλῶ, — ὅχι ἀπὸ ἀγάπη γιὰ μένα, μὰ ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸ θεῖο μου — προσπαθήστε ν' ἀφήσετε τὴν καρδιά σας νά μὲ συλλογιστῇ μιά στιγμή μὲ τρυφερότητα. Συμπονεῖτε μιά δυστυχισμένη καὶ γράψτε μοῦ ἂν ὁ θεῖός μου εἶνε καλὰ καὶ τί ἔλεγε γιὰ μένα πρὶν πάμετε νά προσφέρετε τὸνομά μου μεταξὺ σας. Πέστε μοῦ ἀκόμα ἂν τὸ θράδυ, τὴν ὥρα πού συνήθιζε νά ξαναγυρίσῃ στὸ σπίτι, φαίνεται νά συλλογίζεται καμμιά φορὰ ἐκείνην πού τοῦ ἦταν ἄλλοτε τόσο ἀγαπημένη...

"Ω! ἡ καρδιά μου συντρίβεται μονάχα πού τὸ σκέφτομαι!

Γονατίζω μπροστὰ σας γιὰ νά σὰς παρακαλέσω καὶ νά σὰς ἱκετεύσω νά μὴ μοῦ φερθῆτε μὲ τὴ σκληρότητα τῆς ὁποίας εἶμαι ἄξιος, μὰ νοιώσετε ἄρκετὸ οἶκτο καὶ καλωσύνη γιὰ νά μοῦ γράψετε μερικές γραμμὲς καὶ νά μοῦ τίς στείλετε...

"Αγαπημένη μου θεῖα Κοῦμιτζ, ἂν ἡ καρδιά σας ἐπιμένῃ νά μοῦ φερθῇ μ' αὐστηρότητα, μὴν ἀναισθητοῦσε ὡστόσο τὴ φτώχῃ μου ἱκεσία πρὶν μιλήσετε σ' αὐτὸν πού τὸν προσέβαλα περισσότερο ἀπ' ὅλους, αὐτὸν τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νά γίνω γυναῖκα. "Εν δευτέρῃ ἄρκετὰ συμπονετικός γιὰ νά τῇ ὅτι μπορεῖτε νά μοῦ γράψετε μερικές γραμμὲς — καὶ νομίζω ὅτι θὰ τὸ ἐπιτρέψῃ, γιατί ξερω τὴν καλωσύνην του καὶ τὴν μεγαλοψυχία του — πέστε του ὅτι τὴν νύχτα, ὅταν ἀκούω νά μουγκρίζῃ ἡ τρικυμία, ἔχω τὴν ἐντύπωσι ὅτι ὁ ἀνεμος στενάζει ἀπὸ πόνο γιατί εἶδε τὸν πόνο καὶ τὸν πόνο τοῦ θεῖου μου καὶ πάει ὡς τὸν Θεὸ γιὰ νά μαρτυρήσῃ ἐναντίον μου. Πέστε του ὅτι ἂν πεθάνω αὔριο, θὰ πῶ τὰ τελευταῖα μου λόγια γιὰ νά τὸν εὐλογῶ, καθὼς καὶ τὸν θεῖο μου.

Κ' ἡ ἐπιστολή αὐτὴ περιεῖχε χρήματα, πέντε λίρες, τίς ὁποῖες δὲν εἶχαν ἀγγίξει, ὅπως καὶ τὸ προηγούμενο ποσόν.

"Ο κ. Πέγκοττυ ἐδίπλωσε μὲ φροντίδα τὸ γράμμα. Λεπτομερεῖς πληροφορίες ἐν ὑστερογράφῳ ἔδειχναν πού ἔπρεπε ν' ἀπευθυνθῇ ἡ ἀπάντησις. Θὰ τὴν ἔστελναν σὲ πολλοὺς ἐνδιάμεσους, ἔτσι ὥστε νά μὴ μποροῦν ν' ἀνακαλύψουν τὸ μέρος ὅπου κρυβόταν ἡ "Εμιλυ.

— Τι ἀπάντησις τῆς ἔστειλαν; ρώτησα τὸν κ. Πέγκοττυ.

— "Η κυρὰ Κοῦμιτζ δὲν εἶνε πολὺ δυνατὴ στὸ γράψιμο. "Ο Χάμ εἶχε τὴν καλωσύνη νά τῆς συντάξῃ τὴν ἐπιστολήν κι' ἐκείνη τὴν ἀντέγραψε. Τὴν πληροφόρησαν πὼς εἶχα ξεκινήσει γιὰ νά τὴν θρῶ καὶ τῆς ἔγραψαν τί εἶπα ποῖν νά φύγω.

— Σὰς ἔστειλε καὶ ἄλλο γράμμα; ρώτησα.

— "Οχι μοῦ ἔστειλε μόνο χρήματα, ἀπάντησε ὁ κ. Πέγκοττυ, ἀνοίγοντας ἐν' ἄλλο φάκελλο. Δέκα λίρες, ὅπως βλέπετε, μὲ τὴ σημείωσι: «'Εκ μέρους μιᾶς φίλης»». "Εφτασε μὲ τὸ προχθεσινὸ ταχυδρομεῖο. Καὶ ξεκίνησα ἀμέσως γιὰ νά τὴν ἀναζητήσω στὸ μέρος πού δείχνει ἡ σφραγίδα τοῦ φακέλλου...

Μοῦ ἔδειξε τὴ σφραγίδα τοῦ φακέλλου, ὅπου ἦταν γραμμένο τὸ ὄνομα μιᾶς πόλεως τοῦ "Ανω Ρήνου.

Τὸν ρώτησα κατόπιν τί γίνεται ὁ Χάμ κι' ἐκεῖνος μοῦ ἀπάντησε κουνώντας τὸ κεφάλι του:

— Δουλεῖ πιὸ σκληρὰ ἀπὸ ποτέ... Δὲν παραπονιέται ποτέ... Μὰ, ὅπως μοῦ εἶπε ἡ Πέγκοττυ, φαίνεται πὼς τὸν συνέτριψε τὸ δυστύχημά του.

— Φτωχὸ παλληκάρη! ψιθύρισα.

— Δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τίποτε, κύριε Ντάβυ, οὔτε γιὰ τὴν ἰδία τὴ ζωὴ του, πρόφερε σιγὰ ὁ Πέγκοττυ μὲ ὕφος ἐπίσημο. "Όταν ζητᾶνε κανένα ἄντρα γιὰ μιά ἐπικίνδυνη δουλειὰ στὴ θάλασσα μὲ τὴν τρικυμία, τρέχει πάντα πρῶτος... Μὰ εἶνε γλυκὸς σὰν ἀρνάκι...

"Ο κ. Πέγκοττυ μάζεψε τίς ἐπιστολὰς μὲ ὕφος ὄνειροπόλο καὶ τίς ἔχωσε στὸν κόρφο του. "Η πόρτα ἐξακολουθοῦσε νά μὲν ἀνοιχτή, μὰ τὸ πρόσωπο τῆς Μάρθας εἶχε ἐξαφανιστῇ.

— Μὰ τὴν πίστι μου! εἶπεν ὁ Πέγκοττυ, κυττάζοντας τὸ σάκκο του, ἀφοῦ σὰς εἶδα ἀπόψε, κύριε Ντάβυ — κι' αὐτὸ μ' εὐχαρίστησε πολὺ — θὰ φύγω αὔριο πολὺ νωρίς. Αὐτὸ πού μὲ θασανίζει εἶνε ὅτι σκέφτομαι πὼς μπορεῖ νά μοῦ τύχῃ κακὸ πρὶν ἐπιστρέψω ὅλ' αὐτὰ τὰ χρήματα. "Αν πεθάνω καὶ χαθοῦν ἡ κλαποῦν αὐτὰ τὰ χρήματα, ἔτσι πού νά ὑποθέσῃ ἐκεῖνος ὅτι τὰ κράτησα, τίποτε δὲν θὰ μπορέσῃ νά μὲ κρατήσῃ στὸν ἄλλο κόσμον: πρέπει νά γυρίσω πάλι ἐδῶ κάτω γιὰ νά τοῦ τὰ δώσω.

Σηκώθηκε. Τὸ ἴδιο ἔκανα κι' ἐγὼ. Σφίξαμε πάλι τὰ χέρια πρὶν ὅγουμε ἔξω.

— Θὰ κάνω μὲ τὰ πόδια δὲν ξέρω κι' ἐγὼ πόσες λεῖγες, θὰ περπατήσω ὡς ὅτου νά πέσω κάτω ἀπ' τὴν κούρασι γιὰ νά μπορέσω νά τοῦ πετάξω στὰ μοῦτρα αὐτὰ τὰ χρήματα. "Αν μπορέσω νά τὸ κάνω αὐτὸ καὶ ξαναθρῶ τὴν "Εμιλυ, θὰ εἶμ' εὐχαριστημένος. "Αν δὲν μπορέσω νά τὴν ξαναθρῶ, ἴσως νά μὲ μὴθῃ μιά μέρα ὅτι ὁ θεῖός της, πού τόσο τὴν ἀγαποῦσε, δὲν ἔπαψε νά τὴν ἀναζητᾷ παρὰ μόνο ὅταν ἔπαψε νά ζῇ. Καὶ ἂν δὲν γελιέμαι ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα της, αὐτὸ μονάχα θὰ φτάσῃ γιὰ νά τὴν ξαναφέρῃ στὸ σπίτι.

Καθὼς ὁ γῆκαμε ἔξω, μέσα στὴν παγωμένη νύχτα, ξεχώρισα τὴ σιλουέττα μιᾶς γυναίκας πού ἀπομακρυνόταν μπροστὰ μας. "Ἦταν ἡ Μάρθα, πού ὁ Πέγκοττυ, εὐτυχῶς, οὔτε τὴν πρόσεξε καθόλου.

Μοῦ μίλησε γιὰ ἕνα πανδοχεῖο στὸ δρόμο τοῦ Ντούβερ, ὅπου ἔξερε πὼς θὰ θρῇ γιὰ τὴ νύχτα ἕνα ἄσυλο ἀπλὸ καὶ καθαρό. Τὸν συνῶδευσα ὡς τὴ γέφυρα τοῦ Οὐεστμίνστερ καὶ μοῦ φάνηκε πὼς ὅλα γύρω μας εἶχαν γίνῃ σιωπηλὰ ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς αὐτόν, καθὼς ξανάρχιζε τὸ μοναχικὸ του ταξίδι ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ χιόνια.

X

Τέλος, ἡ ἀπάντησις ἀπὸ τίς γρη῏ες δεσποινίδες, τίς θεῖες τῆς Ντόρας, ἔφτασε. "Η δεσποινίδες αὐτές ἔστειλαν τοὺς χαιρετισμοὺς τῶν στὸν ὑποφαινόμενο καὶ τὸν πληροφοροῦσαν ὅτι εἶχαν διαβάσει τὴν ἐπιστολήν του μὲ τὴν μεγαλύτερη προσοχή «γιὰ τὸ συμφέρον καὶ τῶν δύο μερῶν». "Επρόσθεσαν ὅτι προτιμοῦσαν ν' ἀποφύγουν νά ἐκφράσουν τὴν γνώμη τους δι' ἐπιστολῆς σχετικῶς μὲ τὴν ἀνακοίνωσι πού τοὺς εἶχε κάνει ὁ ὑποφαινόμενος, μὰ ἂν αὐτὸς ἤθελε νά τίς τιμήσῃ μὲ μιά ἐπίσκεψίν του, συνοδευόμενος, ἂν τὸ θεωροῦσε καλὸ, ἀπὸ ἕνα σοβαρὸ φίλο του, θὰ ἦσαν εὐτυχεῖς νά κουβεντιάσουν σχετικῶς μαζί τους.

Σ' ὅλα αὐτὰ, ὁ ὑποφαινόμενος ἀπάντησε, ὑποβάλλοντας τὰ σέβη του καὶ λέγοντας ὅτι θὰ λάθαινε τὴν τιμὴ νά ἐπισκεφθῇ τίς δεσποινίδες Σπένλοου σὲ μιά μέρα πού θὰ τοῦ ὠρίζαν αὐτές κι' ὅτι θὰ συνοδευόταν, ἀφοῦ τοῦ τὸ ἐπέτρεπαν, ἀπὸ τὸν φίλο του κ. Θωμὰ Τρήντλ, δικηγόρο. "Αφοῦ ἔστειλε τὴν ἐπιστολήν αὐτήν, ὁ ὑποφαινόμενος κυριεύθηκε ἀπὸ μιά ἀσυγκράτητη νευρικὴ ταραχή πού θάσπηξε ὡς τὴν ἡμέρα τῆς ἐπισκέψεως.

Προσεχῶς στὸ «ΜΠΟΥΚΕΤΟ»
ἡ καταπληκτικὴ ἱστορία μιᾶς ἐπικῆς βασιλίσ-
σας τῶν ἑλληνικῶν θουνῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας.

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΛΟΙ
ΧΡΥΣΩΣ ΤΗΣ ΚΑΠΕΤΑΝΙΣΣΑΣ
ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΤΟΥ ΑΡΜΑΤΩΛΟΥ
ΚΑΠΕΤΑΝ ΔΙΑΒΟΛΗ

“Ένα πράγμα που μεγάλωνε ακόμα περισσότερο την ταραχή μου ήταν ότι σ’ αυτές τις κρίσιμες περιστάσεις, είχα στερηθεί των ανεκτιμήτων υπηρεσιών της δεσποινίδος Μίλλς. Ο πατέρας της, που διεύθυνε έναν έμπορικό οίκο στην Καλκούτα, την είχε πάρει μαζί του στις Ίνδιες.

Την ημέρα της επισκέψεως, ο Τρήντλ ήρθε και με πήρε απ’ το σπίτι μου και φύγαμε μαζί, ενώ ο κ. Ντίκ πετούσε πίσω μας ένα από τα παπούτσια του για γούρι.

Μολονότι ο Τρήντλ ήταν ένα λαμπρό παλληκάρι κι’ ενοιωθα γι’ αυτόν την πιο μεγάλη φιλία, δεν μπόρεσα να μη κάνω τη σκέψη ότι, γι’ αυτήν την τόσο λεπτή περίπτωση, θα ήταν καλύτερα να χτενιζόταν διαφορετικά. Τα μαλλιά του ολόγισα πάνω απ’ το μέτωπό του του έδιναν ένα ύφος άγριωπό — για να μην πω μια έκφραση λύκου — που, όπως φοβόμουν μέσα μου, μπορούσε να μās αποβή μοιραίο.

Πήρα λοιπόν την έλευθερία να του κάνω έναν υπαινιγμό σχετικώς, καθώς διευθυνόμαστε με τα πόδια προς το Πούτνευ και να τον ρωτήσω αν δεν μπορούσε να τα στρώση λίγο.

— “Αγαπητέ μου Κόπερφιλντ, μου απάντησε ο Τρήντλ, βγάζοντας το καπέλλο του και περνώντας το χέρι του προς όλες τις διευθύνσεις στα μαλλιά του για να προσπαθήσει να τα στρώση, τίποτε δεν θα μ’ ευχαριστούσε περισσότερο, μά δεν υπάρχει τρόπος...”

— Δεν υπάρχει τρόπος να στρώσης τα μαλλιά σου; ρώτησα.

— “Όχι, είπεν ο Τρήντλ, είν’ ένα πράγμα αδύνατον. Κι’ αν ακόμα κρατούσα στο κεφάλι μου ως το Πούτνευ ένα θάρος εκατό οκάδων, πάλι τα μαλλιά μου θ’ ανασηκωνόντουσαν μόλις θα έβγαζα το θάρος αυτό. Δεν ξέρεις, Κόπερφιλντ, πόσο ανυπόταχτα είνε τα μαλλιά μου. Με κάνουν να φαίνωμαι πάντοτε σαν σκαντζόχοιρος άγριεμένος!”

“Ενοιωθα, το όμολογώ, μια μικρή απογοήτευση, μά με γοήτευσε η καλωσύνη του φίλου μου.

Καθώς πλησιάζαμε στο σπίτι που κατοικούσαν η δεσποινίδες Σπένλοου, η ταραχή μου είχε μεγαλώσει τόσο ώστε ο Τρήντλ μ’ ώδηγησε σ’ ένα γειτονικό καφενείο και μου προσέφερε ως τονωτικό ένα ποτηράκι ρακί.

“Όταν ή υπηρέτρια ήρθε και μās άνοιξε, θυμάμαι άμυδρά πώς διέσχισα με βήμα τρεμάμενο έναν προθάλαμο όπου υπήρχε ένα θαρόμετρο κι’ ότι μπήκα κατόπιν σ’ ένα γαλήνιο σαλονάκι που έβλεπε στον κήπο. Θυμάμαι κατόπιν πώς κάθησα σ’ έναν σοφά και πώς είδα τα μαλλιά του Τρήντλ να άνωρθώνονται ξαφνικά τώρα που είχε βγάλει το καπέλλο του, όπως των ανθρώπων με το έλατήριο που ξεπετιούνται από ένα κουτί...” “Επειτα θυμάμαι πώς άκουγα το τίκ-τάκ ενός παληού έκκρεμους που στόλιζε το τζάκι κι’ ότι προσπαθούσα, χωρίς να το κατορθώνω, να συγχρονίσω τους χτύπους της καρδιάς μου με του έκκρεμους. Θυμάμαι ότι ζητούσα μέσ’ στο σαλόνι ένα σημάδι της παρουσίας της Ντόρας κι’ ότι δεν το εύρισκα, ότι ο Ζίπ γαύγιζε κάπου μακριά κι’ ότι κατάρθωσαν να τον κάνουν να σωπάση άμέσως.

Τέλος, θρέθηκα όρθιος, σπρώχνοντας τον Τρήντλ προς το τζάκι για να υποκλιθώ, κατασαστισμένος, μπρος σε δυό γρηές δεσποινίδες κοντές, στεγνές, ντυμένες στα μαύρα, όμοιες κι’ άπαράλλαχτες με τον μακαρίτη κ. Σπένλοου.

— Σας παρακαλώ, καθήστε, είπε ή μια απ’ αυτές. “Αφού έπαψα να σπρώχνω τον Τρήντλ κι’ αφού κάθησα σε κάποιο πράγμα που δεν ήταν εύτυχως ή γάτα του σπιτιού, άνέκτησα κάπως την ψυχραιμία μου για να προσέξω ότι ο μακαρίτης κ. Σπένλοου ήταν το νεώτερο μέλος της οικογενείας, ότι μια διαφορά ηλικίας έξη-όχτώ χρόνων τον χώριζε απ’ τις δυό άδελφές, κι’ ότι ή νεώτερη απ’ αυτές είχε αναλάβει να κάνει τις διαπραγματεύσεις, γιατί κρατούσε στα χέρια της το γράμμα μου που το συμβουλευόταν της. “Η μεγαλύτερη κρατούσε τα χέρια της σταυρωμένα στο στήθος της, σαν ίνδικό είδωλο.

— “Ο κ. Κόπερφιλντ, υποθέτω; είπεν ή μικρότερη άδελφή, άπευθυνομένη στον Τρήντλ.

Τί κακή άρχή! “Ο φτωχός ο Τρήντλ υποχρεώθηκε να πη πώς εγώ ήμουν ο κ. Κόπερφιλντ, εγώ να ύπερασπιστώ την προσωπική τητά μου κ’ ή γεροντοκόρες να έγκαταλείψουν την ιδέα τους ότι ο Τρήντλ ήταν ο Κόπερφιλντ!

— Κύριε Κόπερφιλντ, είπε τότε ή άδελφή που κρατούσε την έπιστολή, άπευθυνομένη πειά σε

μένα.

Δεν ξέρω κι’ εγώ τί έκανα εκείνη τη στιγμή — ύποκλίθηκα, κατά πάσαν πιθανότητα — και συγκέντρωσα όλη μου την προσοχή για να την άκούσω, όταν ή μεγαλύτερη επενέβη και είπε:

— “Επειδή ή άδελφή μου Λαβίνια είνε πιο ειδική στα ζητήματα αυτής της φύσεως, θα σας εκθέση τις άπόψεις μας.

Αργότερα έμαθα ότι ή μίς Λαβίνια έθεωρείτο ως άυθεντία στα αισθηματικά ζητήματα, επειδή άλλοτε κάποιος κ. Πίντζερ την είχε έρωτευθί. “Υποθέτω όμως ότι αυτό μάλλον ήταν μια ύπόθεση, της μίς Λαβίνια κι’ ότι ο κ. Πίντζερ ήταν έντελώς άθως των αισθημάτων που του άπέδιδαν. Πάντως, όπως μπόρεσα ν’ άντιληφθώ, δεν της τά είχε εκφράσει ποτέ. “Ωστόσο ή μίς Λαβίνια κ’ ή μεγαλύτερη άδελφή της, μίς Κλάρισσα, πίστευαν σταθερά πως θα τά εξέφραζε καμιά μέρα, αν ο θάνατος δεν τον έπαιρνε στο άνθος της ηλικίας του (στα έξηντα του χρόνια, πάνω-κάτω), αφού κατέστρεψε την υγεία του με την κατάχρησι των ποτών. “Η γεροντοκόρες όμως πίστευαν ότι ο κρυφός έρωτάς του τον είχε οδηγήσει στον τάφο.

— Δεν θ’ άναδιφήσουμε το παρελθόν για να θρούμε τά αίτια, είπεν ή μίς Λαβίνια. “Ο θάνατος του άδελφού μας τά έσβυσε όλα.

— Δεν είχαμε, έπρόσθεσε ή μίς Κλάρισσα, συχνές σχέσεις με τον άδελφό μας. Μά δεν υπήρχε καμιά διχόνοια μεταξύ μας. Αυτός είχε διαλέξει το δρόμο του κι’ έμείς το δικό μας.

“Οσάκις έπρόκειτο να μιλήση ή καθεμιά από τις δυό άδελφές, έσκυβε λίγο προς τά έμπρος, και, όταν τελείωνε, κουνούσε λίγο το κεφάλι της και άνωρθωνόταν.

— “Η θέσις της άνεψιάς μας άλλαξε μετά το θάνατο του άδελφού μας, εξακολούθησε ή μίς Λαβίνια. Γι’ αυτό θεωρούμε τις ιδέες του άδελφού μας ως προς το μέλλον της κόρης του σαν να μην υπήρξαν ποτέ. Δεν έχουμε κανένα λόγο ν’ άμφισβάλλουμε, κύριε Κόπερφιλντ, ότι δεν είστε ένας νέος με έκτίμησι, προικισμένος με σοβαρά χαρίσματα, που αισθάνεται μεγάλη άφοσίωσι για την άνεψιά μας.

Τους απάντησα ότι ποτέ κανένας δεν είχε άγαπήσει όπως άγαπούσα εγώ τη Ντόρα. “Ο Τρήντλ με θοήθησε, μουρμουρίζοντας έπιδοκιμαστικά.

Τότε ή μίς Λαβίνια, ρίχνοντας μια ματιά στην έπιστολή μου, είπεν:

— Ζητάτε από την άδελφή μου και μένα την άδεια νάρχόσαστε σ’ αυτό το σπίτι υπό την ιδιότητα του μνηστήρος της άνηψιάς μας. “Η άδελφή μου κι’ εγώ, κύριε Κόπερφιλντ, διαβάσαμε με μεγάλη προσοχή την έπιστολή σας και δεν αποφασίσαμε τίποτε, χωρίς να την δείξουμε προηγουμένως στην άνηψιά μας και χωρίς να μιλήσουμε σχετικώς μαζί της. “Εν τέλει δε αποφασίσαμε να ίκανοποιήσουμε την έπιθυμία σας και να σας έπιτρέψουμε τις επισκέψεις σας εδώ.

— “Αγαπητές μου δεσποινίδες, φώναξα άνακουφισμένος από ένα τεράστιο θάρος, ποτέ δεν θα ξεχάσω την καλωσύνη σας.

— Μά όσον αφορά αυτές τις επισκέψεις, εξακολούθησε ή μίς Λαβίνια, θα προτιμούσαμε ν’ άπευθύνωνται προς έμάς, γιατί δεν θέλουμε για την ώρα να έπισημοποιήσουμε κανένα δεσμό μεταξύ της άνηψιάς μας και του κ. Κόπερφιλντ, πριν μās δοθί ή εύκαιρία ν’ άντιληφθούμε τις σχέσεις τους από κοντά...

— Κόπερφιλντ, είπεν ο Τρήντλ γυρίζοντας προς έμένα, θ’ άναγνωρίσης, είμαι βέβαιος, ότι το μέτρο αυτό είνε λογικό και φρόνιμο.

— Βέβαια! φώναξα.

— “Αφού είν’ έτσι, συνέχισε ή μίς Λαβίνια, θα παρακαλέσουμε τον κ. Κόπερφιλντ να μās βεβαιώση ότι δεν θα έπι-

χειρήση με όποιονδήποτε άλλον τρόπο νάρθι σ’ έπικοινωνία με την άνηψιά μας. “Επίσης έπιθυμούμε, ο κ. Κόπερφιλντ να συνωδεύεται κάθε φορά που θάρχεται εδώ από ένα φίλο σοβαρό (στο σημείο αυτό ή μίς Λαβίνια γύρισε το κεφάλι της προς τον Τρήντλ, ο όποιος την χαιρέτησε), για να μη δημιουργηθούν παρεξηγήσεις. “Αν ο κ. Κόπερφιλντ ή έσεις, κ. Τρήντλ, διστάζετε να μās δώσετε αυτήν την ύποσχεσι, έχετε όλο τον καιρό να σκεφθίτε προηγουμένως.

(“Ακολουθεί)

ΕΞΕΔΟΘΗ

και άπεστάλη εις τά ύποπρακτορεία

“Η ΑΥΓΗ ΝΤΕ ΝΕΒΕΡ,”

Του ΠΩΛ ΦΕΒΑΛ πατρός

Ζητήσατέ την και από τά γραφεία μας.

Διά τους έν Αθήναις Δρ. 10

Διά τους έν ταίς έπαρχίαις » 12

συμπεριλαμβανομένων και των έξόδων ταχ. αποστολής.